

*Bil je daljni sorodnik Solona, tudi eden od kandidatov za sedmerico starogrških modrijanov. V Atenah je poskušal kar trikrat vladati kot tiran, a jo je dvakrat moral popihati, šele tretjič mu je uspelo zdržati, in to do konca življenja. Na vse zadnje je bil dober oziroma kar priljubljeni tiran. Izraza "tiran" ne jemljite dobesedno, v povsem najslabšem pomenu besede.*

## Pejzistrat

Slaven in znan je postal po zmagi v atensko megarski vojni okoli leta 565 pr. n. št., ko je z vojščaki zavzel pomembno pristanišče v Megari. Ta zmaga ga je naravnost popeljala v politične vode.

Pejzistrat je bil vladar starih Aten v večini obdobja med 561 in 527 pr. n. št. Oblast je prevzel 561/560 pr. n. št. in tako postal prvi tiran v zgodovini tega mesta. Imel je plačanega osebne telesnega stražarja – kijenosca in lokostrelca hkrati.

Zaradi političnih pritiskov nasprotnikov je že v prvem letu vladanja pobegnil. Naslednjega leta se je sicer ob podpori nekega pomembnega arhonta vrnil v Atene, a je moral ponovno pobegniti. Na tretji poskus tiranije pa se je temeljito pripravil. Tako je leta 546 pr. n. št. ponovno prevzel oblast in se uspel obdržati do smrti.



**Pejzistrat (Peisistratos, Atene, ok. 607 – Atene, 528 ali 527 pr. n. št.) – združil je Atiko, izboljšal in utrdil blaginjo Aten.**

Pridobil si je podporo večine prebivalcev Aten, saj je uveljavljal reforme, ki so jim bile v prid. Vzdrževal je stalno najemniško vojsko, ki je bila pomemben dejavnik v zunanji politiki. Povečal in pospešil je delovanje trgovske mornarice v Sredozemlju in dosegel vzpon obrti (predvsem keramičnih izdelkov). V njegovem času so ponovno oziroma na novo ustanavljali kolonije. Veliko časa je posvetil tudi ustvarjanju zavezništev. Umrl je naravne smrti. Nasledila sta ga sinova Hipij in Hiparh kot drugi in tretji tiran Aten, od katerih so prvega izgnali, drugega pa ubili.

Zagovarjal je nižji razred Aten. Ko je bil na oblasti, se je brez oklevanja soočil z aristokracijo in močno zmanjšal njihove privilegije. Zasegel je njihova zemljišča in jih dal revnim. Denarno je podpiral številne verske in kulturno umetniške programe. Uvedel je vsesplošni atenski festival, kjer so nastopali prvi priznani 'homerski' epiki.

V nasprotju s sodobnim pogledom na tirane, da gre pogosto za nasilnega vladarja, je bil Pejzistrat vzoren primer tirana. Ni vznemirjal obstoječih sodnikov, niti ni spreminjal starodavnih zakonov. Vodil je državo, kjer so bile stvari že nekako dorečene, deloval je pravično in dobro za ljudi. Njegova uprava je bila zmerna. Za nižje razrede je zmanjšal davke. Izvajal je priljubljeni program, ki je posvečal Atenam veliko pozornost. Posebno je spodbujal umetnost (kiparstvo). Koval je kovance z Ateninim simbolom. Pod njegovo vlado so uvedli dve novi obliki pesmi in tragedijo. Naročal je stalno prepisovanje in arhiviranje obeh epskih Homerjevih del, Ilijade in Odiseje, in dr. V tem smislu je začel svojo tretjo in zadnjo tiranijo.

Glavne usmeritve Pejzistratove vladavine so bile krepitev gospodarstva, naklonjenost kmetijstvu in trgovini. Ponujal je zemljišča in dajal posojila potrebnim. Spodbujal je gojenje oljk in razvoj atenske trgovine, da poišče trgovske poti do Črnega morja in celo Italije in Francije. V Atenah so potekali javni gradbeni Pejzistratovi projekti, ki so zagotavljali delovna mesta ljudem v stiski. Mesto je postajalo vse bolj kulturno središče. Zgradil je tudi prvi vodovod v Atenah, s čimer je odprl zanesljivo oskrbo z vodo, da bi ohranil čim več ali povečal število prebivalstva.

*Še drobec na rob spisa*, ali zakaj se mi zdi, da je bil Pejzistrat zaslužen, čeprav kot tiran, predlagan za kandidata modre sedmerice. Zares je veliko koristnega, dobrega in pomembnega naredil za Atene in Atence.

Ker je bila religija tesno prepletena s strukturo prebivalstva grškega mesta-države, je bilo veliko njegovih reform tudi verskega značaja. Zgradil je veliko Demetri-no svetišče. Številni krajevni kulti Atike so se bodisi preselili v mesto ali pa tam imeli podružnice. Zdaj je bilo tu tudi Artemidino svetišče na Akropoli. Predvsem pa je Atena postala glavno božanstvo, ki so ga spoštovali vsi atenski državljani. Na Akropoli je zgradil vhodna vrata.

V njegovem času je bilo veliko raznih festivalov in tudi porast literarnih del. Okrepil je slavo letnih atenskih festivalov s poudarkom na Velikih festivalih (vsaka štiri

leta) z atletskimi tekmovanji in nagradami za barde, ki so recitali epske pesmi po zgledu Homerja. Kult boga Dioniza je bil pod državnim pokroviteljstvom. Nagrade so bile dodeljene vsako leto za petje ditirambov in od leta 534 pr. n. št. dalje tudi za izvedbo tragedij. Pesniki, kot na primer Anakreon, so živeli na Pejzistratovem dvoru.

V tem času so se Atene intenzivno razvijale v mesto. Ne samo, da je mesto oskrbel z vodo z gradnjo vodovoda, ki jo je hranil velik vodnjak na gori, prav tako je lepšal in poboljšal funkcionalnost trga. Pred mestom je začel graditi tudi tempelj olimpskega Zevsa.



**Tempelj olimpskega Zevsa, kot je ohranjen do danes;  
pogled nanj s terase bližnjega hotela v Atenah.**

Na podeželju je spodbujal gojenje oljk in vinske trte za pridelavo že gotovih poljščin, dajal posojila malim kmetom za orodja in opremo kmetij. Vzpostavil je sistem potovalnih sodnikov, ki so na kraju samem zagotavljali državno obravnavanje primerov na podeželju, sam pa je tudi opravljal inšpekcijske preglede.

Obsežno kulturno in politično dejavnost so denarno podpirali s prihodki raznih rudnikov, ki so bili državna lastnina. Dajatve je zahteval zaradi naraščajoče trgovine v atenskih pristaniščih. Uvedel je davek na kmetijske pridelke. Na enem ogledu je nastala naslednja slavna zgodba. Ko je videl kmeta, kako koplje na kamnu, ga je vprašal, kakšen je njegov dohodek. Kmet je odgovoril: "Toliko bolečin in bolečin. In zaradi teh bolečin in bolečin moram Pejzistratu dati 10 odstotkov," in tiran je odkritosrčnemu kmetu takoj povrnil vse davke.

Atenska obrt in trgovina sta se v drugi polovici 6. stoletja močno razmahnila. Glavni Pejzistratov prispevek k temu razvoju je bil verjetno tudi notranji mir v državi in zaščita tujih priseljencev. Tudi zunaj države je vodil politiko miru. V Egejskem morju je

podpiral nekatere prijatelje, da so postali krajevni tirani. Zelo si je prizadeval, da pridobi nadzor nad Helespontom, skozi katerega je prihajalo izvoženo žito iz južne Rusije.

Po Pejzistratovi smrti Atene še vedno niso politično in vojaško presegle moči Šparte. Sta pa v času njegovega mirnega in razmeroma dolgega in pametnega vladanja verska in domovinska združitev Aten dosegli velik napredek.

*Kranj – Zlato Polje, 31. oktober 2018*

*Majo Prosen*